

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
з навчальної дисципліни
**“ АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕКОНОМІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ”**

для підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії
факультет обліку і фінансів
кафедра обліку і аудиту

Розробники: д.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту Замула І.В.

Житомир
2019-2020 нр.

ЗМІСТ

Тема 1. Поняття та види аналітичного інструментарію наукових досліджень	3
Тема 2. Особливості підбору та застосування аналітичних інструментів наукових досліджень	5
Тема 3. Інтерпретація результатів застосування аналітичного інструментарію наукових досліджень	9
Тема 4. Аналітичний інструментарій для дослідження наукових проблем у сфері бухгалтерського обліку	11
Тема 5. Аналітичний інструментарій для дослідження наукових проблем у сфері оподаткування	11
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	15

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Поняття та необхідність застосування аналітичного інструментарію при наукових дослідженнях.
2. Джерела інформації для проведення аналізу.
3. Вимоги до інформаційної бази аналізу.
4. Взаємозв'язок методичного та інформаційного забезпечення аналізу.
5. Види аналітичного інструментарію наукових досліджень.
6. Вимоги до оформлення таблиць і рисунків.

Основні методичні прийоми фінансового аналізу:

⇒ *абсолютні показники* – оцінка найважливіших результативних статей звітності (доходів, чистого прибутку, суми активів, величини власного капіталу, зобов'язань тощо); дозволяє оцінити статті звітності в статистиці та динаміці;

⇒ *відносні показники* (коефіцієнти) – розрахунок співвідношень між окремими статтями звітності, визначення взаємозв'язку між показниками. Надає можливість провести порівняння з: аналогічними даними за попередні періоди для вивчення тенденцій змін; аналогічними даними інших підприємств для виявлення можливостей підприємства та негативних моментів діяльності; теоретично обґрунтованими або одержаними в результаті експертного опитування величинами, які характеризують оптимальні або критичні значення відносних показників тощо;

⇒ *горизонтальний аналіз* – передбачає побудову однієї або декількох аналітичних таблиць, в яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання (зниження); надає можливість виявити тенденції зміни окремих статей (груп статей) звітності в динаміці;

⇒ *вертикальний аналіз* – розрахунок структури підсумкових і проміжних статей звітності та складання динамічних рядів; дозволяє визначати та прогнозувати структурні зрушення у складі майна та капіталу, доходів і витрат тощо. Вертикальний аналіз надає звітні форми у вигляді сукупності відносних показників, що не змінює формату, але дозволяє оцінити структуру. Вертикальний аналіз може проводитися за будь-якою звітною формою відповідних об'єктів, в якій є певний загальний підсумок, який послідовно формується (агрегування даних балансу) або розподіляється (деагрегування даних звіту про фінансові результати). Перевагою цього виду аналізу є можливість зіставлення вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими незалежно від зміни їх розмірів.

У ринкових умовах фінансова звітність суб'єктів господарювання є основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення фінансового аналізу. Будь-яке підприємство вимушене шукати такі управлінські рішення, які б забезпечили йому перемогу в конкурентній боротьбі та необхідні фінансові результати. Показники фінансової звітності дозволяють в загальному оцінити рівень розвитку суб'єкта господарювання.

Фінансова звітність є сукупністю форм бухгалтерської звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансова звітність надає інформацію як про фінансовий стан підприємства на конкретну дату, так і про основні напрями його діяльності за певний період. Дані фінансової звітності є не лише основою фінансового аналізу звітного періоду, а й підставою для здійснення прогнозування.

Напрями використання основних форм фінансової звітності як інформаційних джерел аналізу наведені в табл. 1.1

Таблиця 1.1. Напрями використання форм фінансової звітності як інформаційних джерел аналізу

№ з/п	Форми фінансової звітності	Змістовне наповнення	Напрями використання інформації у фінансовому аналізі
1	Баланс (звіт про фінансовий стан) (ф. № 1)	Економічні ресурси, що контролюються підприємством, і джерела їх формування	Горизонтальний і вертикальний аналіз, аналіз майнового та фінансового стану із застосуванням коефіцієнтів: оцінка структури ресурсів, ліквідності та платоспроможності підприємства, фінансової стійкості, оцінка й прогнозування змін економічних ресурсів та їх джерел
2	Звіт про фінансові результати (звіт про прибутки і збитки) (ф. № 2)	Доходи, витрати, фінансові результати діяльності	Аналіз результативності діяльності, структури доходів і витрат, прибутковості, ділової активності та їх прогнозування
3	Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3)	Грошові кошти (акумулявання та напрями використання)	Аналіз грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, основних джерел фінансування (за видами діяльності)
4	Звіт про власний капітал (ф. № 4)	Величина та зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду	Аналіз структури капіталу, оцінка та прогнозування змін

Перш ніж користуватися інформацією бухгалтерських звітів, необхідно переконатися в її *достовірності*, впевнитися у правильності заповнення і точності зроблених арифметичних підрахунків при визначенні окремих показників. Узгодженість показників різних форм звітності перевіряють за допомогою прийому порівняння. Деякі показники входять до різних звітних форм, а отже, при правильному складанні звіту обов'язково повинні співпадати.

Вимоги до оформлення таблиць і рисунків

Використанням табличного і графічного прийомів економічного аналізу вимагає дотримання певних вимог щодо оформлення результатів.

Оформлення таблиць. Таблиці, розміщені в тексті роботи, нумеруються арабськими цифрами і обов'язково містять назву. Над лівим верхнім кутом таблиці перед заголовком розміщують надпис “Таблиця” і вказують номер. За текстом роботи розміщують лише таблиці, необхідні для викладення змісту питань. Таблиця, що наведена в тексті, має бути невеликою за розміром. Вона розміщується безпосередньо після тексту, де про неї згадується вперше або на наступній сторінці; на таблицю має бути посилання в тексті. Громіздкі таблиці, що не підлягають скороченню, а також містять вихідні дані або проміжні розрахунки, слід розмістити в додатках.

Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, її назву не треба повторювати. У цьому випадку шапка таблиці повторюється на наступній сторінці, над нею вказують “Продовження таблиці ...”:

Продовження табл. 1.

1	2	3	4	5

Назва таблиці, заголовки рядків і граф мають бути короткими, точними. У назві таблиці потрібно вказати її зміст, територію (або назву підприємства, організації, установи), аналізований період. Заголовки граф наводять у називному відмінку однини.

Розташування цифрового матеріалу в таблицях повинно бути у правому нижньому куті таблиці. При цьому необхідно дотримуватися відповідності розрядів цифр:

- натуральні, вартісні показники відображають з точністю до 0,1;
- проценти і коефіцієнти – до 0,01.

У таблиці не має бути пустих клітинок. Тому при заповненні таблиць, крім цифр, користуються умовними позначеннями:

- якщо інформація відсутня – ставлять три крапки або пишуть “немає даних”;
- якщо явище не мало місця – ставлять тире;
- якщо показник не має сенсу – ставлять знак “X”;
- якщо дані є, але їх числові значення менші прийнятої в таблиці точності – ставлять 0,0.

Для наочності таблиці громіздкі цифри слід округлювати до одиниць більшої розмірності. Якщо дані таблиці запозичені, то обов’язково робиться посилання на використане джерело. Якщо цифрові дані в таблицях мають різні одиниці виміру, то їх треба показати в заголовку кожної граfi або за кожним показником окремо.

Оформлення ілюстрацій. Ілюстрації (рисунок, граfiки, схеми, діаграми) розміщують, як і таблиці, безпосередньо після тексту, в якому про них вперше згадується, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання.

Назву розміщують під ілюстрацією (рисунком) по середині, починаючи з надпис “Рис.” і відповідного номеру за порядком.

Граfiки, схеми мають бути виконані охайно й технічно грамотно. Виділення окремих сегментів або ліній на граfiку здійснюється різною штриховкою, різними типами зображень ліній, але одним кольором, тим же, що й основний текст.

Рисунки не повинні мати зайвих зображень, які не пояснюються в тексті.

Детальніша інформація щодо застосування табличного і граfiчного прийомів економічного аналізу наведена у [21, с. 111-120, 26].

ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Особливості підбору аналітичних інструментів наукових досліджень.
2. Особливості застосування аналітичних інструментів наукових досліджень

При виконанні кваліфікаційних робіт аналіз господарської діяльності можна виділити в окремий розділ або розглядати у вигляді окремого параграфу залежно від специфіки об’єкта дослідження, мети та завдань дослідження та з урахуванням порад наукового керівника.

Дослідження в частині економічного аналізу в межах кваліфікаційної роботи може мати:

- науково-дослідну спрямованість – проектування нових методів і моделей економічного аналізу, прогнозування, планування, організацію і управління схем економічними об’єктами;
- прикладну (об’єктно-предметну) спрямованість – проектування на основі відомих методів, моделей і прийомів аналізу, прогнозування, планування, організації і управління схем економічного аналізу та розрахунків, на основі яких виявляються напрями підвищення ефективності діяльності досліджуваного об’єкта. Результатами таких робіт можуть бути також покращання схем технології розрахунків, апарату управління, організації праці та виробництва, проведення дослідних робіт.

Етапи написання розділу

Процес написання розділу, який присвячено питанням аналізу господарської діяльності складається з таких *етапів*:

1) вибір об’єкта дослідження;

2) пошук літератури та визначення проблемних питань, опрацювання нормативної бази аналізу господарської діяльності. Для цього слід звернутися до картотеки та предметно-тематичного каталогу бібліотеки університету, інших бібліотек, в т.ч. електронних. Для проведення дослідження здобувач вищої освіти доктора філософії може користуватися законами України, постановами Верховної Ради України, Указами президента України, нормативними документами, підручниками, монографіями, брошурами, навчальними посібниками, книгами, періодичними виданнями з економічних питань, зокрема, такими, як збірник наукових праць “Економічний аналіз”, журнали “Регіональні перспективи”, “Фінанси України”, газети “Бізнес”, “Контракти” та додатки до них, а також статистичними збірниками тощо.

Попереднє ознайомлення з підбраною літературою необхідне для того, щоб визначити, наскільки зміст того чи іншого джерела відповідає обраній темі, сформулювати питання плану дослідження.

Починати дослідження потрібно з оцінки стану вивчення обраної теми дослідження в підручниках і навчальних посібниках з економічного аналізу, аналізу господарської діяльності, фінансового та стратегічного аналізу, а також у науковій літературі – статтях у фахових виданнях і тезах доповідей на науково-практичних конференціях з економічного аналізу.

Результати дослідження оформити у вигляді таблиць (див. зразок табл. 1.1 і табл. 1.2).

Таблиця 1.1. Ступінь висвітлення питань економічного аналізу (азначається об’єкт дослідження) у навчальній літературі

М з/п	Джерело	Завдання аналізу теми дослідження	Джерела інформації	Етапи аналізу теми дослідження
1	2	3	4	5

Таблиця 1.2. Критичний огляд поглядів вітчизняних і зарубіжних вчених щодо організації та послідовності проведення аналізу (азначається об’єкт дослідження)

М з/п	Джерело	Пропозиції автора	Недоліки
1	2	3	4

На основі показників таблиць слід зробити висновки про ступінь і характер висвітлення питання в навчальній літературі та навести детальну критику поглядів науковців щодо висвітленої проблематики в науковій літературі.

Наступним кроком є огляд нормативних документів, де регламентована послідовність здійснення аналізу об’єкта дослідження, та їх критичний аналіз.

Працюючи з літературою, важливо цілеспрямовано підбирати необхідну інформацію за темою дослідження, систематизувати її відповідно до розділів плану, посилаючись на відповідне джерело інформації. При цьому положення, думки, факти, які наводяться, можна переказувати своїми словами або наводити у вигляді цитат з посиланнями на першоджерела. Всі опрацьовані літературні джерела мають бути включені до списку використаної літератури.

3) складання списку опрацьованої літератури;

4) виявлення кола проблемних питань, що виникають на практиці (в діяльності досліджуваного підприємства). Надається організаційна та економічна характеристика підприємства, вказується його організаційна та виробнича структура, органи управління.

Висвітлюються особливості технологічного процесу, організаційної структури та організації бухгалтерського обліку, що впливають на проведення аналізу господарської діяльності.

Наводиться форма організації економічного аналізу на підприємстві із зазначенням розподілу обов'язків між функціональними службами підприємства щодо виконання аналітичних робіт. Також описуються основні організаційні етапи аналітичної роботи на підприємстві. Аналізується програма робіт з проведення аналізу господарської діяльності за темою дослідження. Характеризується технічне забезпечення проведення аналізу на підприємстві (описання комп'ютерних програм) (детальніше див. [21, с. 41-53, 66-83]).

Виявлені порушення в організації, технічному забезпеченні та веденні економічного аналізу об'єкта дослідження на підприємстві підлягають вирішенню за результатами написання кваліфікаційної роботи.

5) уточнення об'єктів аналізу. Розкривається економічна сутність обраних об'єктів аналізу та описуються передумови необхідності їх оцінки та діагностики в сучасних умовах господарювання;

б) складання плану розділу та його затвердження керівником;

7) побудова методики аналізу господарської діяльності для обраного об'єкта. Основним результатом роботи є формування на основі досліджених пропозицій авторів з урахуванням останніх результатів наукових досліджень (авторефератів, дисертацій, наукових доповідей) власної методики економічного аналізу за об'єктом дослідження відповідно до її основних структурних елементів:

– *формування завдань аналізу господарської діяльності.* Відповідно до принципу цільового спрямування здійсненню аналізу господарської діяльності повинно передувати чітке формулювання, розуміння і фіксація базового цільового спрямування (головного завдання) відповідно до чого структурується аналітична робота;

– *побудова системи синтетичних і аналітичних показників, їх взаємозв'язки.* Для кожної групи аналітичних завдань формується підсистема узагальнюючих (синтетичних) і аналітичних показників, виходячи з принципу їх достатності для відповідної глибини аналітичних досліджень. Водночас, встановлюються взаємозв'язки між показниками, алгоритми їх розрахунку та рівні значень. Система показників для розв'язання будь-якого аналітичного завдання визначається характером дослідження причинно-наслідкових зв'язків;

– *виявлення факторів, які впливають на зміну показників.* Зміна кожного показника відбувається під впливом чітко визначених економічних, організаційно-технічних, соціально-екологічних та інших факторів;

– *формування інформаційної бази аналітичних досліджень.* Джерелами інформації аналізу господарської діяльності є дані бухгалтерського обліку, планові (прогнозні), нормативно-довідкові дані, дані спеціальних обстежень тощо. Кількість і якість інформації повинна відповідати вимогам системних аналітичних досліджень згідно з цільовим спрямуванням, завданнями та глибиною економічного аналізу. Якщо потрібна інформація відсутня, її необхідно отримати всіма можливими способами, оскільки ефективність методики аналізу визначається можливостями його інформаційного забезпечення;

– *вибір методичних прийомів аналізу господарської діяльності* (порівняння, абсолютні, відносні, середні величини, ряди динаміки, індекси, групування, балансове узагальнення, графічний і табличний метод, евристичні прийоми, економіко-математичні методи, факторний аналіз тощо (детальніше див. [21, с. 84-178])), *їх систематизація, формування етапів аналізу.* Завданням здобувача вищої освіти доктора філософії є максимально використати отримані знання про методичні прийоми економічного аналізу для характеристики об'єкта дослідження, що буде визначати якісний рівень дослідження та оцінку його результатів (базові методи економічного аналізу, які повинні бути використані до будь-якого об'єкта дослідження – аналіз

структури, аналіз динаміки, факторний аналіз найбільш значущого для потреб дослідження показника за розгорнутою моделлю).

8) визначення організаційного і технічного забезпечення економічного аналізу передбачає окреслення суб'єктів економічного аналізу, програми його проведення і технічного забезпечення за запропонованою методикою аналізу (детальніше див. [21, с. 41-53, 66-83]);

9) дослідження стану об'єктів аналізу на макроекономічному рівні. Здобувач вищої освіти доктора філософії повинен вміти застосовувати методичний інструментарій економічного аналізу та статистики для використання та інтерпретації статистичних даних, що дозволить отримати інформацію про стан об'єкта дослідження на макроекономічному рівні, а також сформуванати базу для порівняння отриманих економічних показників за об'єктом дослідження, визначити тенденції зміни показників, встановити місце суб'єкта господарювання в зовнішньому середовищі.

Наприклад: при аналізі забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання можуть бути використані дані про рівень зайнятості населення за статтю, віковими групами та місцем проживання, рівень безробіття населення за статтю, віковими групами та місцем проживання, рівень економічної активності населення, основні показники ринку праці тощо. При аналізі витрат на оплату праці корисною буде інформація щодо середньої заробітної плати за видами економічної діяльності, за видами промислової діяльності, за регіонами (додаток А).

У процесі використання статистичних даних застосовуються сформовані навички економічного мислення, вміння будувати причинно-наслідкові зв'язки, розуміння перебігу економічних процесів, творчій підхід.

У процесі дослідження можуть використовуватися дані інтернет-сайтів ukrstat.gov.ua; smida.gov.ua тощо.

10) збір практичного матеріалу на конкретних підприємствах та його опрацювання передбачає отримання всіх необхідних джерел інформації по підприємству або групі підприємств певної галузі для проведення аналізу господарської діяльності за запропонованою методикою;

11) визначення основних тенденцій розвитку досліджуваного підприємства або групи підприємств. Наводяться основні аналітичні показники господарської діяльності підприємства за п'ять останніх років (обсяг реалізації, ціна одиниці продукції, виручка, чистий дохід, валовий прибуток, прибутки і збитки від інших видів діяльності, загальний прибуток, чистий прибуток, собівартість реалізованої продукції, середньоспискова чисельність працівників, середньорічна вартість основних засобів, середньорічна вартість оборотних засобів, поточні зобов'язання тощо) та розрахункові показники, отримані на їх основі (фондовіддача, фондомісткість, продуктивність праці, трудомісткість, рентабельність продукції, продажу, виробництва, коефіцієнт покриття, матеріаловіддача, коефіцієнт оборотності оборотних засобів, тривалість одного обороту оборотних засобів та ін.). Зміст наданої інформації повинен показати рівень господарювання підприємства, виходячи із показників його роботи. Проведений аналіз повинен містити висновки щодо абсолютних і відносних змін показників з метою прослідковування позитивних і негативних тенденцій у діяльності підприємства.

12) апробація запропонованої методики економічного аналізу для обраного об'єкта з визначенням резервів господарювання передбачає проведення розрахунків, наведених у запропонованій методиці, на прикладі підприємства або групи підприємств певної галузі з використанням табличного і графічного прийомів економічного аналізу (детальніше див. [21, с. 111-120; 26]) та інтерпретацією результатів. За результатами розрахунків має бути розроблений проект комплексу заходів з ліквідації негативних факторів, що погіршували стан та/або ефективність використання об'єкта дослідження, і виявити невикористані резерви господарювання. Необхідним є наведення розрахунків за вибраним варіантом виявлених

резервів, які б довели фактичне покращання фінансового стану підприємства в майбутньому (за даними проведеного аналізу висвітлюється методика використання його результатів у процесі діяльності підприємства, здійснюється підрахунок виявлених резервів господарювання, показується їх вплив на результати діяльності)

Апробація результатів дослідження з виявленням резервів господарювання проводиться обов'язково.

Побудова розділу, присвяченого аналізу господарської діяльності, який має науково-дослідну або прикладну спрямованість, залежить від об'єкта дослідження, наявності емпіричних даних та архітектури дослідження. За базу може бути прийнятий наступний підхід до побудови аналітичного розділу:

РОЗДІЛ __. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ

__1. Теоретичні аспекти економічного аналізу за об'єктом дослідження

– огляд літературних джерел та нормативного регулювання економічного аналізу за об'єктом дослідження та в цілому в Україні й за кордоном, оцінка діючої практики аналізу на підприємстві (див. етапи написання розділу 2, 3, 4, 5);

– формування методики аналізу за об'єктом (див. етап написання розділу 7);

– організаційне і технічне забезпечення економічного аналізу (див. етап написання розділу 8).

__2. Застосування методики економічного аналізу за об'єктом дослідження

– стан об'єкта дослідження на макрорівні (країна, галузь, регіон) (див. етап написання розділу 9);

– апробація розробленої методики аналізу господарської діяльності на прикладі діяльності підприємства (див. етапи написання розділу 10, 11, 12).

Висновки до розділу (висвітлюється значення досліджуваних питань для діяльності підприємства, ступінь виконання поставлених цілей і завдань, визначаються напрями подальшого розвитку проблеми, що досліджувалася).

Зміст розділу з аналізу господарської діяльності повинен відображати творчий підхід здобувача вищої освіти доктора філософії до його виконання. В ході написання розділу може виникати необхідність внесення в план доповнень чи уточнень. Це допускається та передбачає консультацію з науковим керівником.

Зміст розділу необхідно висвітлювати лаконічно, без повторів і відступів від основної теми. Обов'язковою вимогою є наведення додатків, які повинні містити вихідні джерела інформації, використані для проведення розрахунків у розділі, та громіздкі (що перевищують 1 сторінку) таблиці з розрахунками або згрупованими статистичними чи вихідними даними щодо діяльності підприємства. На додатки у тексті кваліфікаційної роботи необхідно робити посилання.

ТЕМА 3. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Вимоги до інтерпретації результатів застосування аналітичного інструментарію наукових досліджень.

2. Методики інтерпретації результатів застосування аналітичного інструментарію наукових досліджень.

Якість проведеного аналізу характеризується інтерпретацією отриманих результатів. При формуванні висновків до проведених розрахунків необхідно звертати увагу на те, що вони мають відповідати таким вимогам:

- зрозумілість і адекватність тлумачення;
- описання основних тенденцій, виявлених у результаті розрахунків;
- наявність цифрового матеріалу, що підтверджує описувані тенденції;
- не допускається застосування необґрунтованих тверджень.

За обов’язковими елементами методики економічного аналізу є рекомендована структура висновків:

1) до аналізу структури за об’єктом:

– визначається загальна зміна показника за яким проводиться аналіз внутрішньої будови, оцінюються абсолютні та відносні відхилення, надається оцінка розміру явища та виявленим змінам, визначаються можливі причини та наслідки;

– встановлюються елементи, які займають найбільшу питому вагу у структурі об’єкта, оцінюються зміни, які відбулися за даною складовою, визначається їх значення для об’єкта в цілому. Наприклад, в процесі аналізу структури основних засобів слід врахувати, що позитивним є перевищення питомої ваги активної частини основних засобів над питомою вагою пасивної частини основних засобів, та перевищення темпів зростання активної частини над пасивною. Для аналізу складу трудових ресурсів пріоритетним є перевищення частки та темпів зростання промислово-виробничого персоналу над іншими категоріями працівників. Значна частка матеріальних витрат у структурі собівартості дозволяє зробити висновок про матеріаломісткість продукції, що зумовлює її залежність від рівня інфляції, цінової політики постачальників, своєчасності та ритмічності поставок, наявності резервних запасів сировини та матеріалів для забезпечення безперебійного функціонування тощо;

– надається оцінка за кожною складовою, визначаються відхилення, відзначається їх участь у формуванні розміру та зміни загального показника. За кожною складовою зазначаються можливі причини та наслідки їх змін, при можливості зазначаються рекомендації щодо усунення негативних змін та їх наслідків, пропозиції щодо подальшого покращення діяльності підприємства на основі проведеного аналізу. Одним з результатів аналізу структури є визначення напрямів подальших аналітичних досліджень (таких досліджень потребують складові, за якими спостерігаються різкі необґрунтовані зміни як за абсолютними характеристиками, так і в питомій вазі).

2) до аналізу динаміки за об’єктом:

– за можливістю визначається загальна тенденція зміни показника (або відмічається відсутність стійких тенденцій). При цьому тенденція може бути до зростання (збільшення) або до спадання (зменшення), позитивною або негативною, стійкою або нестійкою. Надається оцінка виявленим змінам з точки зору їх впливу на розвиток об’єкта дослідження та результати діяльності підприємства в цілому. Зазначаються можливі наслідки;

– визначається найсуттєвіше зростання показників за базисним і ланцюговим способом розрахунку, надається оцінка, встановлюються умови внутрішнього та зовнішнього середовища, які спричинили дані зміни;

– визначається найсуттєвіше спадання показників за базисним та ланцюговим способом розрахунку, надається оцінка, встановлюються умови внутрішнього та зовнішнього середовища, які спричинили дані зміни, визначаються причини;

– узагальнюються результати проведеного аналізу на основі вивчення причинно-наслідкових зв’язків, вказуються можливі заходи щодо подолання негативних тенденцій та рекомендації щодо пролонгації або підсилення дії позитивних тенденцій.

3) до факторного аналізу:

– приводиться характеристика результативного показника, його економічний зміст, значення для аналізу за об’єктом дослідження та оцінки діяльності підприємства в цілому. Наводиться загальна зміна результативного показника, надається оцінка виявлених відхилень, вказуються можливі наслідки для діяльності підприємства;

– визначаються фактори, які спричинили негативний вплив на зміну результативного показника, вказуються можливі причини зміни цих факторів і рекомендації щодо усунення негативного впливу;

– визначаються фактори, які спричинили позитивний вплив на результативний показник, встановлюються причини їх зміни, можливості щодо збереження позитивних тенденцій та їх примноження;

– визначаються фактори, які здійснили вирішальний вплив на зміну результативного показника, на основі визначення розміру впливу та питомої ваги впливу на загальну зміну результативного показника;

– надаються загальні пропозиції та рекомендації щодо усунення негативних змін, збереження позитивних тенденцій, виявляються резерви підвищення ефективності господарської діяльності.

4) до основних аналітичних показників діяльності підприємства:

– зазначається загальна зміна досліджуваного показника (абсолютне та відносне відхилення) (наприклад, валовий прибуток зріс на 10 тис. грн. або 27 %);

– для прибуткових і розрахункових показників вказується чи є зміна досліджуваного показника позитивною чи негативною і чому (наприклад, зростання валового прибутку є позитивною тенденцією і свідчить про покращення основного виду діяльності; зменшення матеріаловіддачі на 0,2 є негативною тенденцією, оскільки у звітному періоді підприємство отримало на 0,20 грн. менше чистого доходу від 1 грн. понесених матеріальних витрат);

– зазначаються основні чинники, які вплинули на зміну досліджуваного показника (наприклад, зростання валового прибутку могло бути зумовлене або збільшенням обсягів реалізованої продукції, або зростанням відпускної ціни одиниці продукції, або зменшенням собівартості одиниці продукції (за рахунок введення ресурсозберігаючих технологій) тощо) та можливі наслідки такої зміни;

– всі показники аналізуються не ізольовано один від одного, а у взаємозв’язку та взаємозалежності;

– надаються рекомендації управлінському персоналу щодо усунення негативних змін, збереження позитивних тенденцій, виявляються резерви підвищення ефективності господарської діяльності.

**ТЕМА 4. АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ
НАУКОВИХ ПРОБЛЕМ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

**ТЕМА 5. АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ
НАУКОВИХ ПРОБЛЕМ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ**

План

1. Послідовність визначення об’єкта дослідження для аналізу.
2. Визначення напрямів аналізу об’єкта дослідження дисертаційної роботи.

Залежно від об'єкта дослідження, можна обрати такі напрями побудови методики економічному аналізу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Рекомендовані напрями побудови методики економічному аналізу залежно від об'єкта дослідження

№ з/п	Об'єкт дослідження	Напрями дослідження у розділі, присвяченому економічному аналізу
1	2	3
Активи		
1.	Активи оборотні	Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами та оцінка ефективності їх використання Оцінка майнового потенціалу підприємства Аналіз ділової активності підприємства Аналіз оборотного немонетарного капіталу підприємства Див. наукові напрацювання Кравченко Т.В., Юхименко-Назарук І.А., Масловської А.Ю.
2.	Активи необоротні	Аналіз наявності та ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів підприємства Оцінка майнового потенціалу підприємства Аналіз операцій з нерухомістю в умовах трансформації відносин власності Див. наукові напрацювання Бондарчука В.В., Осадчої Т.С.
3.	Грошові кошти	Аналіз руху та ефективності використання грошових коштів. Визначення оптимального залишку грошових коштів
4.	Дебіторська заборгованість	Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості (Аналіз ділової активності) Аналіз операцій за розрахунками з покупцями та замовниками Обліково-аналітичне забезпечення управління сек'юритизацією активів Обліково-аналітичне забезпечення управління ризиками факторингового бізнесу Див. наукові напрацювання Дріги О.П., Макарович В.К.
5.	Заробітна плата, трудові ресурси, колективний договір	Аналіз ефективності використання трудових ресурсів Обліково-аналітичне забезпечення управління трудовими ресурсами Див. наукові напрацювання Покин'череда В.В.
6.	Інвестиції	Аналіз інвестиційної діяльності підприємства Обліково-аналітичне забезпечення інвестиційної безпеки підприємств Обліково-аналітичне забезпечення управління венчурним фінансуванням інноваційних підприємств Аналіз господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України Див. наукові напрацювання Усатенко О.В., Берляк Г.В., Яковець Г.Ю., Ізмайлова Я.О.
Пасиви		
7.	Капітал власний	Аналіз фінансової стійкості підприємства Аналіз формування та змін власного капіталу Див. наукові напрацювання Варічевої Р.В.
8.	Капітал залучений	Аналіз фінансової стійкості підприємства Аналіз формування та використання позикового капіталу Див. наукові напрацювання Зелениної О.О.
9.	Кредиторська заборгованість	Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості (Аналіз ділової активності) Розвиток аналітичного забезпечення оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання Див. наукові напрацювання Виговського В.Г.
Результати діяльності		
1	2	3
10.	Фінансові результати	Аналіз фінансових результатів

		Аналіз маржинального доходу Див. наукові напрацювання Назаренко Т.П., Осадча Т.С., Юрківська Л.Й.
11.	Витрати	Аналіз витрат підприємства Аналіз взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток” Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на надання благодійної допомоги як елементом соціального капіталу підприємства Аналіз витрат маркетингової діяльності Див. наукові напрацювання Мазуренко О.М, Назаренко Т.П., Чухліб О.А., Сивак О.Б., Лукана О.М.
12.	Доходи	Аналіз фінансових результатів Аналіз ренти Див. наукові напрацювання Назаренко Т.П., Осадча Т.С.
<i>Процеси</i>		
13.	Виробництво	Аналіз виробництва продукції Аналіз взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток” Аналіз маржинального доходу Аналіз виробничих витрат в умовах бюджетування: теорія і практика Аналіз загальновиробничих витрат: теорія, методика, організація Аналіз загальновиробничих витрат на великих промислових підприємствах Див. наукові напрацювання Іваненко В.О., Юрківської Л.Й., Чухліб О.А., Іванюти О.В.
	Реалізація	Аналіз реалізації продукції Див. наукові напрацювання Юрківської Л.Й., Назаренко Т.П.
<i>Інші</i>		
14.	Звітність	Аналіз фінансового стану Визначення нормативів фінансових показників за методом числа Фібоначі [28] Облікове забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств Див. наукові напрацювання Іваненко В.О., Мороз Ю.Ю.
15.	Страховання	Оцінка ризиків діяльності підприємства
16.	Фінансовий потенціал	Аналіз фінансового стану Економічний аналіз фінансового потенціалу лісогосподарських підприємств Визначення нормативів фінансових показників за методом числа Фібоначі [28] Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств Див. наукові напрацювання Мулик Я.І.
17.	Економічний потенціал	Оцінка майнового стану Оцінка ліквідності та платоспроможності Аналіз фінансової стійкості підприємства Аналітичне забезпечення моніторингу економічного потенціалу підприємства Див. наукові напрацювання Мороз Ю.Ю.
18.	Безпека	Обліково-аналітичне забезпечення управління економіко-екологічною безпекою підприємств Обліково-аналітичне забезпечення інвестиційної безпеки підприємств Див. наукові напрацювання Грицишена Д.Л., Берляк Г.В.
19.	Банкрутство	Оцінка неплатоспроможності та ймовірності банкрутства підприємства
20.	Ризики	Аналіз операцій хеджування валютних ризиків Обліково-аналітичне забезпечення управління ризиками факторингового бізнесу Аналіз наслідків надзвичайних ситуацій Див. наукові напрацювання Ксендзук В.В., Макарович В.К., Поляк К.Ю.

1	2	3
21.	Договірні зобов'язання	Аналіз виконання договірних зобов'язань
22.	Якість продукції	Аналіз якості продукції Див. наукові напрацювання Пархоменка В.М.
23.	Лізинг	Аналіз лізингових операцій
24.	Галузеві теми	Економічний аналіз лісогосподарської діяльності Економічний аналіз фінансового потенціалу лісогосподарських підприємств Обліково-аналітичне забезпечення управління трудовими ресурсами на підприємствах олійно-жирової галузі України Аналіз автотранспортних послуг в умовах лізингу Стратегічний аналіз фінансового потенціалу туристичного підприємства: теорія, методологія, організація Див. наукові напрацювання Лисичко А.М., Покинйчереда В.В., Клименко І.В., Саух І.В., Дзюбенка О.М.
	Теми на прикладі діяльності корпорацій, товариств	Стратегічний аналіз Аналіз економічної доданої вартості (EVA) Аналіз ресурсного потенціалу корпорацій Економічний аналіз діяльності акціонерних товариств в контексті сучасної теорії олігополії Див. наукові напрацювання Іваненко В.О., Мороз Ю.Ю., Олійник О.В., Райковської І.Т., Шевченко Л.Я., Зоріна О.А.
25.	Інновації	Аналіз операцій зі створення та впровадження інноваційних банківських продуктів Обліково-аналітичне забезпечення управління венчурним фінансуванням інноваційних підприємств Аналіз господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України Див. наукові напрацювання Яковець Г.Ю., Измайлова Я.О.

Під час побудови власної методики аналізу об'єкта дослідження необхідно використовувати останні напрацювання вчених у цій сфері. Для цього опрацьовуються автореферати та дисертації за напрямом дослідження.

Остаточне рішення щодо вибору напрямів аналізу за досліджуваним об'єктом може бути прийняте після огляду проблемних питань, що піднімаються в наукових публікаціях і виникають на практиці, а також потребує консультування з науковим керівником кваліфікаційної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Аналітична оцінка та контроль бізнес-процесів в межах маркетингової стратегії суб'єкта господарювання: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Замули І.В. – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2016. – 388 с.

2. *Економічний аналіз*. URL: <http://econa.org.ua/index.php/econa>

3. Мошенський С.З. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Мошенський С.З., Олійник О.В.; За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2007. – 704 с.

4. Отенко І.П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.Ф. Азаренков, Г.А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с. [електронний ресурс]. – URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/27576/mod_resource/content/1/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7_2015.pdf

5. Проблемні аспекти та перспективи розвитку обліку, контролю, аналізу і оподаткування суб'єктів господарювання в умовах глобалізації економіки: монографія. Кривий Ріг: Вид. , 2017. 408 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/1487/>

6. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с. [електронний ресурс]. – URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/27575/mod_resource/content/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf

7. Фінансовий менеджмент: підручник / [А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк М. Д. Білик та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

Допоміжна література

8. Аналіз рентабельності екологічно чистої продукції при маркетинговому дослідженні. *Актуальні проблеми економіки*. – 2016. – № 8 (179). – С. 317-322. URL: <https://economicscience.net/downloads/>

9. Замула І.В. Организация анализа транзакционных расходов / Замула И.В., Прут Т.М. // *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. – 2015. – № 2 (59). – С. 74-76.

10. Замула І.В. Аналіз фінансового стану підприємства в умовах комп'ютеризації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 199-202. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/2745>

11. Замула І.В. Маркетингові дослідження ринку екологічно чистої продукції. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. – 2016. – № 15. – С. 123-128.

12. Замула І.В., Осадча Т.С. Процедурні аспекти аналізу ренти суб'єкта господарювання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 4 (82). С. 59-66. URL: <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/1261>

13. Замула І.В., Примак Т.С. Організація аналізу фінансових результатів в межах маркетингового дослідження конкурентних переваг. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. – 2016. – № 2 (76). – С. 12-18.

14. Замула І.В., Танасієва М.М., Травін В.В. Підходи до оптимізації ефективності природоохоронних заходів у лісовому господарстві. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 2 (92). С. 56-62. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/207999/208184>

15. Замула І.В., Травін В.В., Олішевська Ю.К. Оцінка латентних показників у фінансовому аналізі. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2019. № 2 (88). С. 17-22.

16. Zamula I., Tanasiieva M., Travin V., Nitsenko V., Balezentis T., Streimikiene D. Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. *Sustainability*. 2020, 12(7), 2998 URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2998>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php>
2. <https://smida.gov.ua>
3. <https://lib.ztu.edu.ua/>

3.2. Наукові праці

(сайти zsas.zhitomir.org; nbuv.gov.ua)

1. Андрос С.В. Облік і аналіз виробничих запасів на підприємствах кондитерської галузі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / С.В. Андрос. – К., 2010. – 20 с.
2. Бакун Ю.В. Облік, аналіз та аудит запасів на підприємствах торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / Бакун Ю.В. – К., 2002. – 20 с.
3. Варічева Р.В. Бухгалтерський облік і аналіз формування та змін власного капіталу: організація й методика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Варічева Р.В. – Житомир, 2012. – 20 с.
4. Зеленіна О.О. Бухгалтерський облік і аналіз формування та використання позикового капіталу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Зеленіна О.О. – Житомир, 2012. – 20 с.
5. Іваненко В.О. Облікове забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Іваненко В.О. – Житомир, 2011. – 20 с.
6. Кравченко Т.В. Аналіз соціально-економічної ефективності формування та використання оборотного капіталу в управлінні підприємством: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Кравченко Т.В. – Житомир, 2010. – 20 с.
7. Мазуренко О.М. Бухгалтерський облік та аналіз загальновиробничих витрат: теорія, методика, організація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Мазуренко О.М. – Житомир, 2010. – 20 с.
8. Мороз Ю.Ю. Бухгалтерський облік та аналітичне забезпечення моніторингу економічного потенціалу підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Ю.Ю. Мороз. – Житомир, 2012. – 38 с.
9. Назаренко Т.П. Бухгалтерський облік і аналіз маржинального доходу: теоретико-методичні засади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Назаренко Т.П. – Житомир, 2011. – 20 с.

10. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: теорія, методологія, організація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Олійник О.В. – К., 2008. – 36 с.
11. Пархоменко В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, контролю та аналізу витрат на якість продукції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Пархоменко В.М. – Житомир, 2011. – 36 с.
12. Райковська І.Т. Організація і методика економічного аналізу діяльності суб’єкта господарювання в конкурентному середовищі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Райковська І.Т. – К., 2007. – 20 с.
13. Чухліб О.А. Облік і аналіз виробничих витрат в умовах бюджетування: теорія і практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Чухліб О.А. – Житомир, 2011. – 20 с.
14. Шеверя Я.В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Шеверя Я.В. – Житомир, 2011. – 20 с.
15. Юрківська Л.Й. Економічний аналіз маркетингової діяльності підприємств: теоретико-методичні та організаційні засади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Юрківська Л.Й. – Житомир, 2010. – 20 с.
16. Шевченко Л.Я. Бухгалтерський облік та аналіз ресурсного потенціалу корпорацій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / Л.Я. Шевченко. – Житомир, 2013. – 20 с.
17. Зоріна О. А. Економічний аналіз діяльності акціонерних товариств в контексті сучасної теорії олігополії : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / О. А. Зоріна; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2013. - 37 с.
18. Бондарчук В. В. Бухгалтерський облік і аналіз операцій з нерухомістю в умовах трансформації відносин власності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / В. В. Бондарчук; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2014. - 20 с.
19. Масловська А. Ю. Бухгалтерський облік та економічний аналіз оборотного немонетарного капіталу підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2014. - 21 с.
20. Іванюта О. В. Бухгалтерський облік і аналіз загальновиробничих витрат на великих промислових підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2014. - 21 с.
21. Покиньчерда В. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління трудовими ресурсами на підприємствах олійно-жирової галузі України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2015. - 20 с.
22. Клименко І. В. Бухгалтерський облік та аналіз автотранспортних послуг в умовах лізингу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технолог. ун-т. - Житомир, 2015. – 20 с.
23. Мулик Я. І. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2015. - 21 с.

24. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : монографія; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2012. - 305 с.
25. Ксендзук В. В. Бухгалтерський облік та аналіз операцій хеджування валютних ризиків : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2015. - 21 с.
26. Берляк, Галина Валеріївна. Обліково-аналітичне забезпечення інвестиційної безпеки підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2015. - 21 с.
27. Макарович, Вікторія Костянтинівна. Обліково-аналітичне забезпечення управління ризиками факторингового бізнесу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Макарович Вікторія Костянтинівна ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2015. - 20 с.
28. Яковець, Ганна Юріївна. Обліково-аналітичне забезпечення управління венчурним фінансуванням інноваційних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Яковець Ганна Юріївна ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2015. - 20 с.
29. Грицишен, Дмитрій Олександрович. Обліково-аналітичне забезпечення управління економіко-екологічною безпекою підприємств : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / Грицишен Дмитрій Олександрович ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир, 2016. - 40 с.